

JAPONCA VERME-ALMA İFADELERİNİN ÖĞRETİMİNDE ROL KURAMININ KULLANIMI¹

Yrd. Doç. Dr. Okan Haluk AKBAY

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Japon Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
hakbay@erciyes.edu.tr

Öz

Günümüz dilbiliminde bazı yeni yaklaşım ve kuramlar, bize dilin yapısını ve işleyişini açıklamaya yönelik farklı bakış açıları sunmaktadır. Ancak bu kuramsal yeniliklerin, yabancı dil öğretimine aktarılması ve uygulanmasının, istenilen ve yeterli düzeyde olmadığı da bir gerçektir.

Bu makalede, Evrensel Dilbilgisini oluşturan önemli altkuramlardan biri olan ROL kuramının temel kavramlarından hareketle geliştirilen bir izlençe örneği sunulmuştur. Yabancı dil öğretiminde Evrensel Dilbilgisine dayalı bir yaklaşımın, yabancı dil öğretimini daha verimli kılacağı, yabancı dil öğretimine farklı olasılık ve bakış açıları kazandıracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evrensel Dilbilgisi; ROL kuramı; yabancı dil öğretimi; Japonca öğretimi; verme-alma ifadeleri

L'UTILISATION DE LA THÉORIE DE THÊTA EN ENSEIGNANT DES EXPRESSIONS DE DONNER- RÉCEPTION DANS LE JAPONAIS

Résumé

Dans la linguistique moderne quelques nouvelles approches et théories nous soumettent de nouveaux aspects au sujet de structure et de fonctions de la langue. Cependant, c'est un fait que ces améliorations ne sont pas engagées dans l'éducation de langue étrangère pendant qu'on le prévoit. En cet article, on présente un échantillon de programme d'études qui est basé sur théorie de thêta (un de la théorie la grammaire universelle). On le pense qu'une approche qui est basée sur l'universelle de grammaire de La rendra l'éducation de langue étrangère plus efficace et fournit également quelques nouvelles possibilités.

Mots-clés: La grammaire universelle; théorie de thêta; éducation de langue étrangère; éducation de langue Japonaise; expressions de donner-réception

1. GİRİŞ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Günümüz dilbiliminde bazı yeni yaklaşım ve kuramlar, bize dilin yapısını ve işleyişini açıklamaya yönelik farklı bakış açıları sunmaktadır. Ancak bu kuramsal yeniliklerin, yabancı dil öğretimine aktarılması ve uygulanmasının istenilen boyutta olmadığı söylenebilir.

¹ Bu makale, 2006 yılında Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulmuş olan "Japonca ve Türkçedeki Eylemlerin Üye Yapısı –Dil Öğretimi Amaçlı Bir Karşılaştırma-" adlı doktora tezinden geliştirilerek hazırlanmıştır.

Demirel (1995), dilbilgisi öğretiminin amacını, özetle, “öğrencinin bilinçaltı yapılarını bilinç düzeyine çıkarma ve bunları kullanım alanına getirme, dilin işleyiş düzenini öğrencilere kavratarak dili doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını sağlama” şeklinde tanımlamaktadır.² Bu noktadan bakıldığında, dilsel yapıların incelenmesi, çözümlenmesi ve betimlenmesinin, etkili bir yabancı dil öğretimi için kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Spolsky (1970), dil betimlemelerinin dil kuramlarına dayalı olmasını ve dil öğretimi ile dilbilim kuramları arasında tutarlı bir ilişki bulunması gerektiğini vurgulamaktadır.³

Günümüz dil kuramları içerisinde önde gelen kuramlardan biri (belki de en etkin olanı), temelleri Noam Chomsky tarafından atılan Evrensel Dilbilgisidir. Evrensel Dilbilgisi, yaklaşık yarım yüzyılı aşkın bir süredir sürekli bir gelişim süreci içerisinde olmuş ve farklı biçimlenmeler kazanmıştır (Chomsky 1957, 1965, 1976, 1981, 1982, 1986, 1995).

Genel bir çerçeveden ele alındığında, Evrensel Dilbilgisinin daha çok sezgisel dilbilgisi odaklı olarak çevresel dil yerine çekirdek dil üzerinde durduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte, Evrensel Dilbilgisinin ilk versiyonu olan 1957 Kuramından bu yana yabancı dil öğretimine önemli katkılarda bulunduğu da açıkça görülmektedir. Çünkü Evrensel Dilbilgisi, sözdizimsel sunuluşlara farklı açıklamalar getirme noktasında geleneksel dilbilgisinden oldukça ayrılmaktadır. Ne var ki, başta da belirtildiği üzere, diğer bazı yaklaşım ve kuramlarda olduğu gibi Evrensel Dilbilgisinin yabancı dil öğretimine adaptasyonunun da istenilen düzeye ulaşmadığı söylenebilir.

ROL kuramı, Evrensel Dilbilgisinin önemli biçimlenmelerinden biri olan İlkeler ve Değiştirgenler Kuramını oluşturan altkuramlardan biridir. ROL kuramı, dilbilgisinin bir modülü olarak, sözlükçedeki anlambilimsel bilgilerin belirginleştirilmesi ve bunların sözdizimsel yapılara yansıtılmalarına dair düzenlemeler içerir (Uzun, 2000).⁴ Bir diğer deyişle, ROL kuramı sözlükçe ile D-yapı arasındaki bağlantıyı ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

ROL kuramının merkezini Üye yapısı, ROL yapısı ve Durum Belirleyicisi (DB) kavramlarının oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bu kavramları çok kısa bir şekilde açıklamak gerekirse,

(1) Üye yapısı, sözdizimsel yapı içerisinde yüklem veya yüklemcil ögenin, sözdizimsel yapı içerisinde birlikte görüneceği zorunlu ve seçimlik üyelerin yapılanmasına dair açıklamalar sunmaktadır.

(2) Sözdizimsel yapı içerisinde yüklem veya yüklemcil öge, üyelerine farklı ROLler yüklemektedir ve bu ilişki ROL yapısını oluşturmaktadır. ROL yapısı, yüklem ve üyeleri arasındaki anlamsal ilişkiyi ortaya koymanın yanı sıra sözdizimsel sunuluşları da etkilemektedir.

(3) Konusal ROLlerin belirlenmesi DBler sayesinde olur. DBnin sözlüksel kütüklerinde, hangi DBnin hangi konusal ilişkileri ifade ettiği tanımlanmış ve belirlenmiş du-

² Özcan DEMİREL, *Türkçe Programı ve Öğretimi*, Ankara: USEM Yayınları, 1995, sf.84

³ Bernard SPOLSKY, *Linguistics and language pedagogy: applications or implications? Readings in Applied Transformational Grammar*. M. Lester, New York: Hold, 1970, sf.269-283

⁴ Nadir Engin UZUN, *Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual, 2000, sf.91-119

rumdadır. Yani, her DBnin sözlüksel kütüğünde, hangi üyeye hangi konusal ROLeri yükleyebileceği kodlanmıştır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere ROL kuramı, sözdizimsel yapıların sunulmaları, sözdizimsel yapılarda yer alan üyeler ve aralarındaki konusal ROL ilişkilerin betimlenmesi noktasında önemli açıklamalar ortaya koymaktadır.

Bu makalede, ROL kuramının temel kavramlarından hareketle Türkçe konuşanlar için Japonca öğretiminde yeni bir izlence modeli örneği geliştirilmeye çalışılmıştır. İzlence modelinde, Japonca dilbilgisi içerisinde yabancılar için öğrenilmesi en güç konulardan birisi kabul edilen “verme-alma ifadeleri” ele alınmıştır. İzlence modelinin geliştirilmesine ilişkin temel yöntem, ilke, kuram ve uygulamalar noktasında Varış (1994), Ülgen (1994), Demirel (1990, 2004)’den yararlanılmıştır.

Bu çalışmada, Evrensel Dilbilgisinin yabancı dil öğretiminde uygulanabilirliğine ilişkin somut bir izlence örneği ortaya koyarak hem bu alandaki çalışmalara, hem de ülkemizde henüz yeni bir alan sayılabilecek Japonca öğretimine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

2. İZLENCE ÖNERİSİ

A. BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı : Japonca Dilbilgisi

Sınıf : Japon Dili ve Edebiyatı ABD, 1. Sınıf

Ünitenin Adı : Ünite 20

Süre : 90 dakika

Öğrenme-öğretme Strateji ve Yöntemi : Bilişsel Yaklaşım

ÜNİTE (KONU) ÖRÜNTÜSÜ

Verme-alma bildiren ifadeleri ve bu ifadelere ilişkin temel kalıplar

ANANOKTA

Eylemlerin 「 ~ ㇿ(-te) 」 çekimleriyle oluşturulan verme-alma ifadeleri ve bu ifadelere ilişkin temel kalıplar

YARDIMCI NOKTALAR

(1) Üye yapısı, ROL yapısı, DB ve eklenti kavramları

(2) Zaman çekim ekleri

HEDEF

Eylemlerin 「 ~ ㇿ(-te) 」 çekimleriyle oluşturulan verme-alma ifadeleri ve bu ifadelere ilişkin temel kalıpları doğru bir şekilde kullanabilme

Davranışlar

(1) 「～てやる(-te yaru)」, 「～てあげる(-te ageru)」, 「～てさしあげる(-te sashiageru)」 kalıplarının temel anlamsal ve kullanım özelliklerini kavrama.

(2) 「～てもらう(-te morau)」 ve 「～ていただく(-te itadaki)」 kalıplarının temel anlamsal ve kullanım özelliklerini kavrama.

(3) 「～てくれる(-te kureru)」 ve 「～てくださる(-te kudasaru)」 kalıplarının temel anlamsal ve kullanım özelliklerini kavrama.

B. GİRİŞ BÖLÜMÜ

1. DİKKATİ ÇEKME

Öğretmenin konuda geçen örnek bir tümceyi tahtaya yazarak basit hareketlerle anlamını anlatmaya çalışması.“Bu derste öğreneceğinizle Japonca çatı yapıları içinde önemli bir yeri olan verme-alma ifadelerine ilişkin temel bilgileri öğreneceksiniz”demesi.

2. GÜDÜLEME

Öğretmenin “bu derste öğreneceğinizle verme-alma ifadelerine ilişkin temel kalıpları kullanabileceksiniz”demesi.

3. GÖZDEN GEÇİRME

Öğretmenin “bu derste öğreneceğinizle verme-alma ifadelerini doğru bir şekilde kullanabileceksiniz”demesi.

4. DERSE GEÇİŞ

Öğretmenin ilgili materyali dağıtması, tahtaya yazması veya ekrana yansıtması.

C. GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

İşlem Basamakları

(1)

Bu aşamada, öncelikle 「やる (yaru)」, 「あげる (ageru)」, 「さしあげる (sashiageru)」 eylemlerinin temel anlamsal ve kullanım özellikleri verilecektir. Eylem, eğer sosyal statü olarak konuşucudan daha düşük konumda olanlara yönelmişse 「やる (yaru)」, kendisiyle yaklaşık aynı konumda olanlara yönelmişse 「あげる (ageru)」, kendinden üst

konumda olanlara yönelmişse 「さしあげる (sashiageru)」 eylemlerinin kullanılacağı belirtilerek, örnek tümceler verilecektir.

- (1) 「私は、弟に 本を やりました。」
Watashi-wa otōto-ni hon-wo yarimashita.
“Ben kardeşime kitap verdim.”
- (2) 「私は、友だちに 本を あげました。」
Watashi-wa tomodachi-ni hon-wo agemashita.
“Ben arkadaşşıma kitap verdim.”
- (3) 「私は、社長に 本を さしあげました。」
Watashi-wa shachō-ni hon-wo sashiagemashita.
“Ben müdüre kitap verdim.”

Örnek tümce (1)in üye yapısı aşağıdaki şekilde gösterilebilir:

- (1) 「私は、弟に 本を やりました。」
Watashi-wa otōto-ni hon-wo yarimashita.
“Ben kardeşime kitap verdim.”

- (4)

X

Y

Z

 E
私は 弟に 本を やりました。
Watashi-wa otōto-ni hon-wo yarimashita.

- (5)

X	Y	Z
---	---	---

 EYLEM

Üye

- (6)

私は <i>Watashi-wa</i>	弟に <i>otōto-ni</i>	本を <i>hon-wo</i>
-------------------------	-----------------------	---------------------

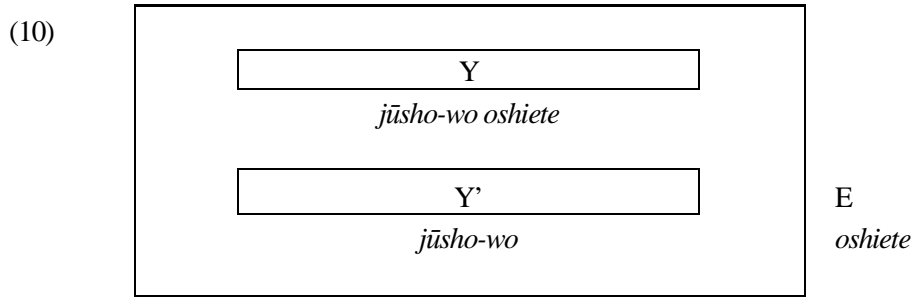
 やりました。
yarimashita.

		Üye
--	--	-----

Örnek tümcelerde geçen EDİCİ ROLünü üstlenen X üyelerinin 「は(-wa)」 DBsi aldığı, HEDEF veya YARARLANICI ROLünü üstlenen Y üyelerinin 「へ(-e) / に(-ni)」 DBsi aldığı, ETKİLENEN ROLünü üstlenen Z üyelerinin 「を(-wo)」 DBsi aldığı hatırlatıldıktan sonra, Z üyesinin tümcesel bir üye olabileceği de örnek tümcelerle gösterilecektir.

- (7) 「私は、弟に 住所を 教えて やりました。」
Watashi-wa otōto-ni jūsho-wo oshiete yarimashita.
“Ben kardeşime adresi öğrettim.”
- (8) 「私は、友だちに 住所を 教えて あげました。」
Watashi-wa tomodachi-ni jūsho-wo oshiete agemashita.
“Ben arkadaşıma adresi öğrettim.”
- (9) 「私は、社長に 住所を 教えて さしあげました。」
Watashi-wa shachō-ni jūsho-wo oshiete sashiagemashita.
“Ben müdüre adresi öğrettim.”

(7), (8) ve (9)daki Z üyesinin aşağıdaki şekilde tümcesel bir üye olduğu gösterilecektir.

Daha sonra eklentilerin de yer aldığı tümceler kullanılarak konu pekiştirilecektir.

- (11) 「私は、誕生日に 弟に 自転車を 買って やりました。」
Watashi-wa tanjōbi-ni otōto-ni jitensha-wo katte yarimashita.
“Ben doğum gününde kardeşime bir bisiklet aldım.”

- (12) 「お父さんは、息子に 好きなお菓子を 食べさせて やりました。」
Otōsan-wa musuko-ni sukina okashi-wo tabesasete yarimashita.
“Babası oğlunun sevdiği şekerlemeleri yemesine izin verdi.”
- (13) 「私は、おばあさんの 荷物を 持って あげました。」
Watashi-wa obaasan no nimotsu-wo motte agemashita.
“Ben yaşlı kadının eşyalarını taşıdım.”

(2)

Bu aşamada, öncelikle 「もらう(*morau*)」 ve 「いただく(*itadaku*)」 eylemlerinin temel anlamsal ve kullanım özellikleri verilecektir. Eylem, eğer konuşucudan daha düşük konumda veya yaklaşık aynı konumda olanlardan yönelmişse 「もらう(*morau*)」, üst konumda olanlardan yönelmişse 「いただく(*itadaku*)」 eylemlerinin kullanılacağı belirtilerek, örnek tümceler verilecektir.

- (14) 「私は、弟に 本を もらいました。」
Watashi-wa otōto-ni hon-wo moraimashita.
“Ben kardeşimden kitap aldım.”
- (15) 「私は、友だちに 本を もらいました。」
Watashi-wa tomodachi-ni hon-wo moraimashita.
“Ben arkadaşımın kitap aldım.”
- (16) 「私は、社長に 本を いただきました。」
Watashi-wa shachō-ni hon-wo itadakimashita.
“Ben müdürden kitap aldım.”

Örnek tümce (14)ün üye yapısı aşağıdaki şekilde gösterilebilir:

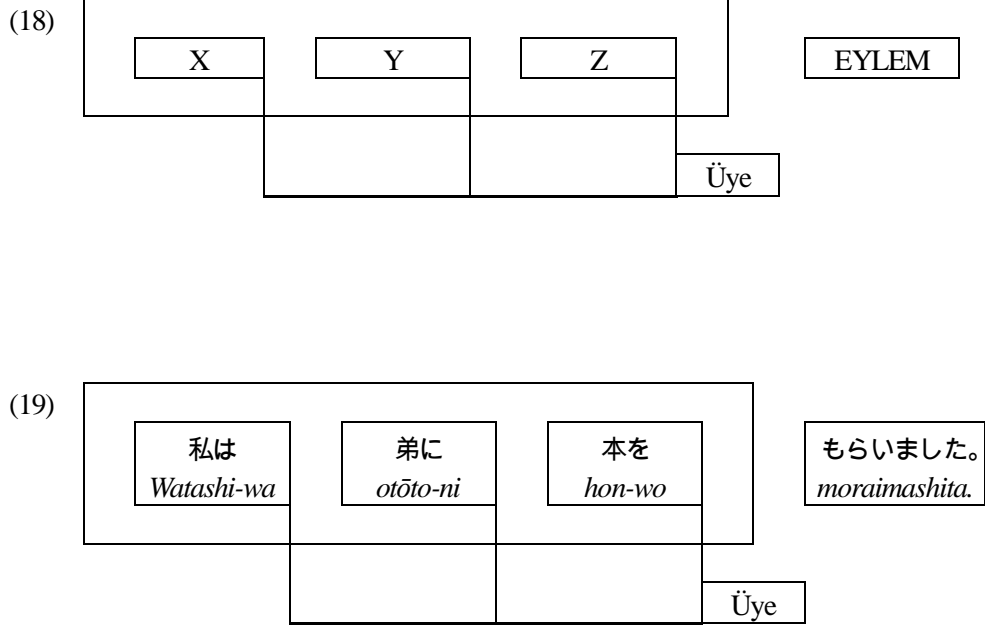
- (14) 「私は、弟に 本を もらいました。」
Watashi-wa otōto-ni hon-wo moraimashita.
“Ben kardeşimden kitap aldım.”
- (17)

X

Y

Z

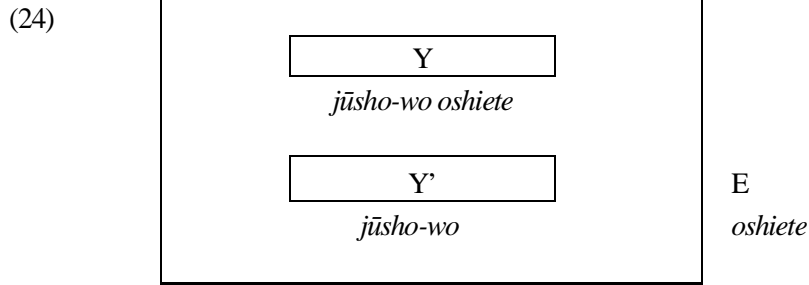
 E
- 私は 弟に 本を もらいました。
Watashi-wa otōto-ni hon-wo moraimashita.

Örnek tümcelerde geçen X üyelerinin HEDEF veya YARARLANICI ROLünü üstlendiği ve 「は(-wa)」 DBsi aldığı, KAYNAK ROLünü üstlenen Y üyelerinin 「に(-ni)」 DBsi, ETKİLENEN ROLünü üstlenen Z üyelerinin 「を(-wo)」 DBsi aldığı belirtilecektir. Ayrıca KAYNAK ROLünü üstlenen üyelerinin 「から(-kara)」 DBsi alabileceği de gösterilecektir. Daha sonra Z üyesinin tümcesel bir üye olabileceği de örnek tümcelerle gösterilecektir.

- (20) 「私は、弟に 住所を 教えて もらいました。」
Watashi-wa otōto-ni jūsho-wo oshiete moraimashita.
“Ben kardeşimden adresi öğrendim.”
- (21) 「私は、友だちに 住所を 教えて もらいました。」
Watashi-wa tomodachi-ni jūsho-wo oshiete moraimashita.
“Ben arkadaşımдан adresi öğrendim.”
- (22) 「私は、社長に 住所を 教えて いただきました。」
Watashi-wa shachō-ni jūsho-wo oshiete itadakimashita.
“Ben müdürden adresi öğrendim.”

(20), (21) ve (22)deki Z üyesinin aşağıdaki şekilde tümcesel bir üye olduğu gösterilecektir.

Daha sonra eklentilerin de yer aldığı tümceler kullanılarak konu pekiştirilecektir.

- (25) 「弟は、誕生日に 父に 自転車を 買って もらいました。」
Otōto-wa tanjōbi-ni chichi-ni jitensha-wo katte moraimashita.
“Kardeşim doğum gününde babama bisiklet aldırdı.”
- (26) 「あの子は、両親に 何でも して もらってきたから、甘えん坊です。」
Ano ko-wa ryōshin-ni nandemo shite moratte kita kara amaenbō desu.
“O çocuk, her istediğini ailesine yaptırdığı için biraz şımarıktır.”
- (27) 「おばあさんは、隣にいた少年に 荷物を 持って もらったそうです。」
Obaasan-wa tonari-ni ita shōnen-ni nimotsu-wo motte morattasō desu.
“Yaşlı kadın, yanındaki gence eşyalarını taşıtmış.”

(3)

Bu aşamada, öncelikle 「くれる(*kureru*)」 ve 「くださる(*kudasaru*)」 eylemlerinin temel anlamsal ve kullanım özellikleri verilecektir. Eylem, eğer konuşucudan daha düşük konumda veya yaklaşık aynı konumda olanlardan yönelmişse「くれる(*kureru*)」, üst konumda olanlardan yönelmişse「くださる(*kudasaru*)」 eylemlerinin kullanılacağı belirtilerek, örnek tümceler verilecektir.

- (28) 「弟は、私に 本を くれました。」
Otōto-wa watashi-ni hon-wo kuremashita.
“Kardeşim bana kitap verdi.”
- (29) 「友だちは、私に 本を くれました。」

Tomodachi-wa watashi-ni hon-wo kuremashita.

“Arkadaşım bana kitap verdi.”

(30) 「社長は、私に 本を くださいました。」

Shachō-wa watashi-ni hon-wo kudasaimashita.

“Müdür bana kitap verdi.”

Örnek tümce (28)in üye yapısı aşağıdaki şekilde gösterilebilir:

(31) 「弟は、私に 本を くれました。」

Otōto-wa watashi-ni hon-wo kuremashita.

“Kardeşim bana kitap verdi.”

(32)

X

Y

Z

 E

弟は 私に 本を くれました。

Otōto-wa watashi-ni hon-wo kuremashita.

(33)

X	Y	Z
---	---	---

 EYLEM

Üye

(34)

私は <i>Watashi-wa</i>	弟に <i>otōto-ni</i>	本を <i>hon-wo</i>
-------------------------	-----------------------	---------------------

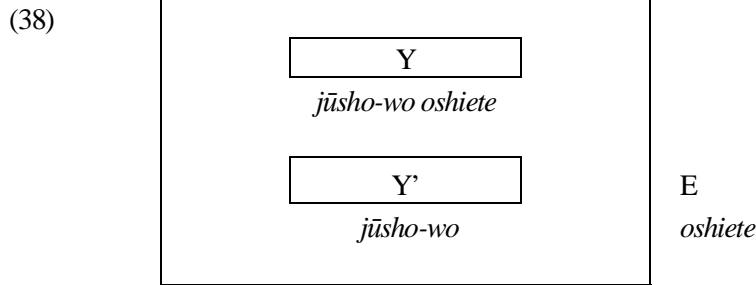
くれました。 <i>kuremashita.</i>

Üye

Örnek tümcelerde geçen X üyelerinin KAYNAK ROLünü üstlendiği ve 「は(-wa)」 DBsi aldığı, HEDEF veya YARARLANICI ROLünü üstlenen Y üyelerinin 「に(-ni)」DBsi aldığı, ETKİLENEN ROLünü üstlenen Z üyelerinin 「を(-wo)」 DBsi aldığı belirtilecektir. Daha sonra Z üyesinin tümcesel bir üye olabileceği de örnek tümcelele gösterilecektir.

- (35) 「弟は、私に 住所を 教えて くれました。」
Otōto-wa watashi-ni jūsho-wo oshiete kuremashita.
“Kardeşim bana adresi öğretti.”
- (36) 「友だちは、私に 住所を 教えて くれました。」
Tomodachi-wa watashi-ni jūsho-wo oshiete kuremashita.
“Arkadaşım bana adresi öğretti.”
- (37) 「社長は、私に 住所を 教えて くださいました。」
Shachō-wa watashi-ni jūsho-wo oshiete kudasaimashita.
“Müdür bana adresi öğretti.”

(35), (36) ve (37)deki Z üyesinin aşağıdaki şekilde tümcesel bir üye olduğu gösterilecektir.

Daha sonra eklentilerin de yer aldığı tümceler kullanılarak konu pekiştirilecektir.

- (39) 「宿題を やるとき、友だちは、私を 手伝って くれました。」
Shukudai-wo yaru toki tomodachi-wa watashi-wo tetsudatte kuremashita.
“Ödev yaparken, arkadaşım bana yardım etti.”
- (40) 「田中さんは、会議の時間を 私たちに 知らせて くれました。」
Tanaka san-wa kaigi no jikan-wo watashi tachi-ni shirasete kuremashita.
“Bay Tanaka toplantının saatini bize haber verdi.”

- (41) 「弟は、私の壊れた 自転車を 直して くれました。」
Otōto-wa watashi no kowareta jitensha-wo naoshite kuremashita.
“Kardeşim benim bozulan bisikletimi tamir etti.”

D. SONUÇ BÖLÜMÜ

1. SON ÖZET

Verme-alma ifadelerini kullanırken, eylemin yönüne dikkat etmeli ve seçilen ifade kalıbına göre üye yapısının ve ROL yapısının değişebildiğini göz önünde bulundurmalıyız. Üyelerin aldıkları DBye özellikle dikkat etmeliyiz. Ayrıca eylemlerin çekim eklerine de dikkat etmeliyiz.

2. TEKRAR GÜDÜLEME

Baştaki güdülemenin aynısı

3. KAPANIŞ

Dikkat çekmedeki sorunun tekrar sorulması.

E. DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruların öğrencilere sorulması ve doğru yanıtların alınması.

- (1) Örneğe uygun şekilde, 「～てやる(-te yaru)」, 「～てあげる(-te ageru)」, 「～てさしあげる(-te sashiageru)」 kalıplarını kullanarak doğru tümceler kurunuz.

例： 私・妹・道順・教える

→ 私は、妹に 道順を 教えてやりました。

私・友だち・宿題・手伝う

→

私・先生・荷物・持つ

→

私・社長・住所・教える

→

- (2) Örneğe uygun şekilde, 「～てもらう(-te morau)」 ve 「～ていただく(-te

itadaki)」 kalıplarını kullanarak doğru tümceler kurunuz.

例： 私・兄・宿題・手伝う

→ 私は、兄に 宿題を 手伝って もらいました。

妹・母・人形・買う

→

田中さん・山田さん・家・送る

→

私・先生・わからないところ・説明する

→

(3) Örneğe uygun şekilde, 「～てくれる(-te kureru)」 ve 「～てくださる(-te kudasaru)」 kalıplarını kullanarak doğru tümceler kurunuz.

例： 弟・自転車・直す

→ 弟は、自転車を 直して くれました

先生・空港・来る

→

社長・社員・失敗・許す

→

友だち・私・会議の時間・知らせる

→

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu makalede, Japonca dilbilgisi öğretiminde izlenmekte olan geleneksel yaklaşımın dışına çıkan ve Evrensel Dilbilgisine dayalı bir izlenme modeli örneği ortaya konulmaya çalışılmıştır. İzlenme modeli örneği, bir örnek olarak sadece Japonca çatı yapıları içerisinde yer alan “verme-alma ifadeleri” (*yari-morai no hyōgen*) ile sınırlı tutulmuştur. Ancak burada uygulanan yöntemin, diğer dilbilgisi konularını da bütüncül olarak içine alacak şekilde

düzenlenmesi ve genişletilmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

İzlençe modeli oluşturulurken, ROL kuramı içerisindeki çeşitli bulgu ve betimlemeler içerisinde dil öğretimine aktarılacak olanları kullanılmaya çalışılmıştır. Giriş kısmında da belirtildiği gibi, ROL kuramı içerisinde özellikle Üye yapısı, ROL yapısı ve Durum Belirleyicisi (DB) kavramları önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla, izlençe modelindeki işlem basamaklarında, sözdizimsel yapıların öğrenciye kavratılması noktasında bu kavramlara ağırlıklı olarak başvurulmuştur.

Başlıca üç farklı kullanım özelliğine sahip “verme-alma ifadeleri”, izlençe modeli içerisinde ayrı ayrı olarak ele alınmıştır. Her kullanım özelliği için önce Üye yapısı üzerinde durulmuş, böylece öğrencinin sözdizimsel yapı içinde yer alması gereken zorunlu üyeler ile seçimsel olarak yer alabilecek eklentileri kavramasına gayret edilmiştir. Daha sonra, “verme-alma ifadeleri”nin belki de en zor kısmı denilebilecek üyelerin üstlendiği ROLLer üzerinde durulmuştur. Yine bu konuyla bağlantılı olarak, üyelerin alacakları DBler üzerinde durulmuş ve DBler ile üyelerin üstlendikleri ROLLer arasındaki yakın ilişkiye dikkat çekilmiştir. Bu şekilde, ROL kuramını oluşturan kavram ve betimlemelerden yararlanarak, öğrencinin sadece dilbilgisi kurallarını öğrenimine değil, dil üretimine de yardımcı olacak şekilde bir bilgi edinimini gerçekleştirme hedeflenmiştir.

Dilin yapısı ve işleyişini açıklamaya yönelik farklı yaklaşımlar içeren Evrensel Dilbilgisinin sadece kuramsal boyutuyla değil, uygulama boyutuyla da ele alınarak yabancı dil öğretimine aktarılması, yabancı dil öğretimini daha verimli kılacak, yabancı dil öğretimine farklı olasılık ve bakış açıları kazandıracaktır. Ayrıca geleneksel yaklaşımla hazırlanan ders materyallerinde yer almayan dilsel yapılara ilişkin birçok kavram ve özelliğin, Evrensel Dilbilgisine dayalı bir yaklaşımla verilmesi mümkün olacaktır.

Evrensel Dilbilgisi çerçevesindeki kavram ve betimlemelerin yabancı dil öğretiminde daha etkin bir şekilde kullanımı, öğrencinin dilin yapı ve işleyişine yönelik algılarını gramer kalıplarıyla sınırlı kalmaktan kurtaracak, dilsel olgulara daha geniş bir perspektiften bakabilmelerine de imkan sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- CHOMSKY, N, *Syntactic Structures*. Mouton. The Hague, 1957.
- CHOMSKY, N, *Aspects of the Theory of Syntax*. MIT Press, 1965.
- CHOMSKY, N, *Reflections on Language*. UK: Temple Smith, 1976.
- CHOMSKY, N, *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris, 1981.
- CHOMSKY, N, *Some Concepts and Consequences of the Theory of Government and Binding*. MIT Press, 1982.
- CHOMSKY, N, *Knowledge of Language, its Nature, Origin and Use*. Praeger, New York, 1986.

- CHOMSKY, N, *The Minimalist Program*. MIT Press, 1995.
- DEMİREL, Ö, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler, Yöntemler, Teknikler*. Ankara: USEM Yayınları, 1990.
- DEMİREL, Ö, *Türkçe Programı ve Öğretimi*, Ankara: USEM Yayınları, 1995.
- DEMİREL, Ö, *Kuramdan Uygulamaya: Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.
- UZUN, N, E, *Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe*. İstanbul: Multilingual, 2000.
- ÜLGEN, G, *Eğitim Psikolojisi: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kuramlar ve Uygulamalar*. Ankara : Lazer Ofset, 1994.
- SPOLSKY, B, *Linguistics and language pedagogy: applications or implications? Readings in Applied Transformational Grammar*. M. Lester, New York: Hold, 1970
- VARIŞ, F, *Eğitimde Program Geliştirme. Teknik ve Teoriler*. Ankara: Alkım Yayıncılık, 1994.